

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakértői véleménye

A szakvélemény tárgya: Számítógépi programalkotás jogi védelme

Ügyszám: SZJSZT 19/19. szakvélemény

A Megkereső által feltett kérdések:

1./ Kérem, hogy a nyomozati anyagok és a lefoglalt mű vizsgálatával a Szerzői Jogi Szakértő Testület állapítsa meg, hogy a szerző által készített (Kft. 1) használati joggal rendelkező jogi személy) "Gázzal telített szénhidrogén folyadékok tömegárammérési eredményeinek kiértékelése" elnevezésű mű rendelkezik-e egyéni, eredeti jelleggel (azaz más művektől egyértelműen eltér és jól megkülönböztethető).

2./ Kérem, hogy a nyomozati anyagok és a lefoglalt mű vizsgálatával a Szerzői Jogi Szakértő Testület állapítsa meg, hogy a szerző által készített (Kft. 1) használati joggal rendelkező jogi személy) "Gázzal telített szénhidrogén folyadékok tömegárammérési eredményeinek kiértékelése" elnevezésű mű szerzői jogi védelem alá tartozik-e.

A szakértői vizsgálat tárgya:

A Megkereső a szakértői vizsgálat tárgyát a következőkben határozta meg:

A Kft. 1) (képv.: a szerző) a Társaság megrendelése alapján a Társaság részére 1999-ben szolgáltatott egy ún. "Gázzal telített szénhidrogén folyadékok tömegárammérési eredményeinek kiértékelése" elnevezésű szoftvert, melyet egyidejűleg szerzői jogi műként nyilvántartásba is vetetett, és melyre a Társasággal felhasználói szerződést kötött. Ezt követően a Társaság 1999. és 2017. évek között több tömegáram-mérő kiértékelő szoftvert is vásárolt részben saját szervezetén, részben a Kft. 2)-n keresztül. A feljelentő álláspontja szerint a jogos felhasználás mellett a szerzői jogi műként nyilvántartásba vetetett eljárás, illetve szoftver kapcsán engedély nélküli használatok is történhettek a Társaságnál. A nyomozás rendelkezésre álló adatai alapján a fenti, Artisjus Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesületnél bejelentett mű esetében szakkérdésnek minősül, hogy rendelkezik-e egyéni, eredeti jelleggel (azaz más művektől egyértelműen eltér és jól megkülönböztethető).

Az eljáró tanács szakértői véleménye:

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet (a továbbiakban: „Rendelet”) 8. § (1) bekezdése szerint „a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást, nem tart helyszíni szemlét (...).”

Az eljáró tanács megvizsgálta a számára átadott nyomozati anyagokat, azaz a lefoglalt tételket, azon belül különösen az 5. tételként szereplő DVD lemezen található programot. Az eljáró tanács tehát a kirendelés, illetve a megkereséshez csatolt dokumentumok és DVD adathordozó vizsgálatára alapján hozta meg szakvéleményét.

A kirendelés szerint „A Szerzői Jogi Szakértői Testület elé terjesztett vizsgálat tárgya annak megállapítása, hogy a Kft. 1) (vezetője a szerző) által készített „Gázzal telített szénhidrogén folyadékok tömegárammérési eredményeinek kiértékelése” eljárás és a hozzá kapcsolódó szoftver tárgya-e a szerzői jogról szóló törvény által biztosított védelemnek.” (2. old. 2. bek.)

Az eljáró tanács megjegyzi, hogy a lefoglalt tételekben két olyan mű szerepel, amelynek szerzői jogi értelemben vett egyéni, eredeti jellege vizsgálható, illetve amellyel kapcsolatban vizsgálható, hogy a mű szerzői jogi védelem alá tartozik-e:

- "Gázzal telített szénhidrogén folyadékok tömegárammérési eredményeinek kiértékelése" című műszaki tanulmány (leírás), és
- "Gázzal telített szénhidrogén folyadékok tömegárammérési eredményeinek kiértékelése" megnevezésű szoftver.

A műszaki tanulmány szerzői jogi védelme

A lefoglalt 1-4. tételek szerinti mű műfajilag a „műszaki tanulmány” kategóriába esik, ahogyan az az 1. tétel szerinti Artisjus Tanúsítványon szerepel¹ (a műszaki tanulmány eltérő címmel van meghivatkozva az 1. és a 3. tételen, illetve a kirendelésben, ezért ezt a művet az eljáró tanács a továbbiakban műszaki tanulmányként hivatkozta).

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: az Szjt.) 1. § (1) bek. alapján ez a törvény védi az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokat. A Szjt. 1. § (2) bek. szerint: "Szerzői jogi védelem alá tartozik - függetlenül attól, hogy e törvény megnevezi-e - az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Ilyen alkotásnak minősül különösen: a) az irodalmi (pl. szépirodalmi, szakirodalmi, tudományos, publicisztikai) mű".

Az 1. § (3) bekezdése további lényeges tartalmi elemeket nyújt a szerzői jogi védelem alatt álló alkotások – művek – fogalmához: „A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.”

Az. 1.§ (6) bek. az ún., „ötlet-kifejezés dichotómia elvet” fogalmazza meg, mikor leszögezi, hogy „valamely ötlet, elv, elgondolás, eljárás, működési módszer vagy matematikai művelet nem lehet tárgya a szerzői jogi védelemnek.”

Az Szjt. 1. §-ához fűzött miniszteri indokolás külön kiemeli: „A törvény a magyar és a nemzetközi szerzői jogi felfogásban egyaránt általánosan elfogadott elvet tükröz annak egyértelművé tételével, hogy a szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelemnek a mű egyéni, eredeti jellegén kívül más feltétele nincs, nem is lehet.” A miniszteri indokolás ezzel rámutat a törvény szövegében is tükröződő arra az elvre, hogy a szerzői jogi védelemnek az olyan tevékenység a tárgya, amely a szerző szellemi alkotását testesíti meg. Olyan szellemi alkotást, amely **egyéni** abban az értelemben, hogy az adott körülmények között *lehetőség van többféle kifejezési módra*, s ezek közül a szerző egyéni módon valósítja meg azok egyikét vagy másikat, és amely **eredeti** abban az értelemben, hogy az nem csupán valamely már meglévő alkotás szolgai másolata.²

¹ A Tanúsítvány szerint a mű rögzítési módja 9 gépelt oldal, a nyomozati iratok lévő 1-4. tételek 26 lapból állnak.

² SzJSzT 33/2005.

Szerzői műről (alkotásról) két pozitív feltétel bekövetkezése esetén lehet beszélni. Az első feltétel abban áll, hogy az alkotásnak, mint eredménynek az irodalom, a tudomány, vagy a művészet területére kell esnie. Az Szjt. 1. § (2) bekezdésében foglalt példálózó felsorolás a) pontja kifejezetten említi a szakirodalmi műveket a szerzői jogi védelem tárgyaként. A szerzői jogi védelem fennállásának másik pozitív feltétele, hogy az alkotás, mint a szellemi tevékenység eredménye, egyéni-eredeti jelleggel bírjon. Ez egyben az egyetlen „minőségi” követelmény is. Ez másfelől azt jelenti, hogy a védelemnek a mű egyéni, eredeti jellegén kívül más feltétele nincs, nem is lehet. Az egyéni eredeti jellegnek ki kell fejeződnie a művön. Ezt úgy juttatják érvényre az Szjt. megalkotását befolyásoló újabb nemzetközi egyezmények (a TRIPS és a WCT), hogy hangsúlyozzák, hogy *a szerzői jogi védelem a kifejezésre („expression”), és nem a kifejezéssel közölt tartalomra irányul, vagyis az egyéni eredeti jelleggel az adott tartalom gondolati kifejezésének kell bírnia.* A kifejezés védelme igazodik a tartalom, és a mű-fajta sajátosságaihoz. Például a funkció és az ebből eredő kötöttségek nagymértékben szűkítik az egyéni-eredeti jelleg kifejezhetőségének terét. Összességében azt lehet mondani, hogy az egyéni-eredeti jelleg megállapíthatóságának minimálisan az a feltétele, hogy a mű ne legyen más mű szolgai másolása.

A megkereső által feltett egyik kérdés az, hogy a műszaki tanulmány (leírás) egyéni, eredeti alkotás-e, azaz szerzői jogi védelem alatt áll-e.

Meg lehet állapítani, hogy a műszaki tanulmány (leírás) az Szjt. 1. § (2) bekezdése a) pontjában meghatározott szakirodalmi mű, ha megfelel az Szjt. 1. § (3) bekezdése szerinti, az előzőek szerint értelmezendő egyéni-eredeti jelleg követelményének.

Az eljáró tanács abból az általános követelményből indul ki, hogy az alkotásnak a gondolatot másoktól elhatárolható, egyéni módon kifejező mű minősül. Az alkotás egyéni jellege abban áll, hogy valamilyen formában visszatükrözi a szerző tulajdonságait, szubjektivitását, képességeit, intellektualitását, kreativitását, magán hordja a szerző személyiségjegyeit. Mint a fentiekben hangsúlyoztuk, az eredeti jelleg megállapításához elengedhetetlen, hogy az adott körülmények között lehetőség legyen többféle kifejezési módra, ezek közül a szerző egyéni módon választhassa és válassza ki a kifejezési módok egyikét. Az eredetiség az alkotás önállóságát, különlegességét, más művektől való különbözőségét, elhatárolhatóságát fejezi ki. Az eljáró tanács hangsúlyozza, hogy az „egyéni, eredeti jelleg” megítélése műfajonként is eltérő lehet. A mérési eredményeken alapuló szakdolgozat általában azért készül, hogy a vizsgált tudományos kérdést az alkalmazandó módszertani követelmények alapján bemutassa.

A műszaki tanulmány (leírás) - *mint egész* - szakirodalmi műnek minősül. Az eljáró tanács a rendelkezésre álló anyagok alapján megállapította, hogy a műszaki tanulmány teljesíti a szerzői jogi értelemben vett egyéni, eredeti jelleg kritériumát, így szerzői jogi védelem alá tartozik.

A tudományos (szakirodalmi) művek szerzői jogi védelmének lényeges vonása, hogy a kifejtett gondolatok, tételek, tanok, megállapítások, mérési adatok (a mérési adatokat tartalmazó táblázatok), megoldások a közkincsbe tartoznak, tehát közvetlenül a tartalomra a szerzői jogi védelem nem terjed ki, de a gondolatok megformálása, a kifejtés gondolatmenete, ekképpen a tartalom adott kifejezése és így közvetetten a kifejtett, formába öntött tartalom alkalmas a védelem kritériumainak való megfelelésre.³

³ Lásd: SzJSzT 27/2001., SzJSzT-20/14. (Geológiai tárgyú egyetemi szakdolgozat)

Az eljáró tanács megjegyzi ugyanakkor, hogy a nyomozás szoftver felhasználással, nem pedig a műszaki tanulmány felhasználásával kapcsolatban folyik.

A számítógépi programalkotás szerzői jogi védelme

A lefoglalt 5. tétel szerinti mű a DVD-n tárolt Excel fájl, mint szoftver. A szoftver funkciója a tömegárammérő berendezés mérési adatainak elemzése (olajtartalom megállapítása).

A Sztj. 1. § (2) bek. szerint: *"Szerzői jogi védelem alá tartozik - függetlenül attól, hogy e törvény megnevezi-e - az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Ilyen alkotásnak minősül különösen: c) a számítógépi programalkotás és a hozzá tartozó dokumentáció (a továbbiakban: szoftver) akár forráskódban, akár tárgykódban vagy bármilyen más formában rögzített minden fajtája, ideértve a felhasználói programot és az operációs rendszert is"*.

Az eljáró tanács szerint a rendelkezésre álló anyagok fényében a Excel fájl, mint szoftver, szintén teljesíti a szerzői jogi értelemben vett egyéni, eredeti jelleg kritériumát, így szerzői jogi védelem alá tartozik. Ezt a megállapítását az eljáró tanács különösen az alábbi megállapításokra alapozza, melyek közül akár egynek is a teljesülése azonos konklúzióra vezetne:

Az eljáró tanács szerint a megoldandó műszaki feladat (a mérési adatok elemzésének funkciója) és a műszaki tanulmányban bemutatott kiértékelési módszer nem határozta le úgy a számítógépi program fejlesztőjének alkotói játékterét, hogy ne lett volna lehetősége a program megalkotása során több lehetőség közül választani, azaz kizárta volna a kreatív alkotás lehetőségét, emiatt a program egyéni jellege meglevőnek tekinthető.

A szoftver Excelben való megnyitása után a név mező legördülő menüjében való paraméter-választással több olyan kalkulációs- és segéd táblázat jeleníthető meg, amelyek szemmel láthatóan a program fejlesztőjének egyéni belátása szerint készültek és nem tekinthetők eleve determináltak.

A szoftver „Makró” ablakának listájában több olyan makró-név szerepel, amely szintén a program fejlesztőjének egyéni belátását tükrözi. A listában első helyen megjelenő „ábra” makró egy olyan műszaki ábrás, paraméter-mutató oldalt jelenít meg, amely szintén az egyéni jelleget igazolja.

Az eljáró tanács a szoftver makróinak rejtett forráskódját nem tudta a DVD alapján megtekinteni, de a Kft. 1) 2019. május 13-i levelének szoftver-forráskód melléklete szintén az egyéni jelleget mutatja; az itt található forráskód egyértelműen tartalmaz olyan részeket, amelyek nem az elvárt műszaki funkció által determináltak és amelyek a számítógépi program fejlesztőjének alkotói játékterén belül sokféleképpen implementálhatók lettek volna.

Mivel az a felek között sem volt vitatott, hogy a program nem szolgai másolása valamely más számítógépi programnak, ezért a program eredeti jellege is adott. Mivel a szoftver (a számítógépi program) megfelel az Szt. 1.§ (2) bekezdése szerinti műfaji kritériumnak, és az 1.§ (3) bekezdésében meghatározott pozitív védelmi feltételeknek, továbbá nem esik az 1.§ (4) és következő bekezdések szerinti kizáró okok alá, ezért a szerzői műminőség megállapítható.

Budapest, 2019. szeptember 11.

dr. Berki Ádám
a tanács elnöke

dr. Bacher Gusztáv
a tanács előadó tagja

dr. Kereszty Marcell
a tanács szavazó tagja